

ỨNG DỤNG PHẦN MỀM MENDELEY QUẢN LÝ TRÍCH DẪN VÀ TẠO DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO TỰ ĐỘNG

Lê Thị Thuý, Bùi Quốc Việt

Khoa Đại cương – Y sinh

Trường ĐHSP Thể dục thể thao Thành phố Hồ Chí Minh

Tóm tắt: Bài viết giới thiệu về phần mềm Mendeley Reference Manager (Mendeley), một phần mềm quản lý trích dẫn và tạo danh mục tài liệu tham khảo một cách tự động giúp các nhà nghiên cứu quản lý tài liệu trong nghiên cứu của mình. Ngày nay, có nhiều tùy chọn phần mềm quản lý trích dẫn tài liệu tham khảo mà các nhà nghiên cứu có thể sử dụng như Mendeley, Zotero, EndNote, và các phần mềm khác. Trong đó, Mendeley là phần mềm được các nhà nghiên cứu sử dụng phổ biến. Bên cạnh việc dễ sử dụng và dễ hiểu, thì đây là phần mềm miễn phí nên rất có lợi, đặc biệt là đối với giảng viên, học viên, và sinh viên.

Từ khóa: phần mềm Mendeley; quản lý tài liệu tham khảo; trích dẫn tài liệu tham khảo; danh mục tài liệu tham khảo; nghiên cứu khoa học

APPLICATION OF MENDELEY SOFTWARE FOR AUTOMATIC CITATION MANAGEMENT AND REFERENCE LIST GENERATION

Le Thi Thuy, Bui Quoc Viet

Department of General and Biomedical Sciences

Ho Chi Minh City University of Physical Education and Sports

Abstract: This article introduces Mendeley Reference Manager (Mendeley)—a citation and reference management software that enables researchers to automatically organize and generate bibliographic references. Today, there are numerous reference management tools available to researchers, such as Mendeley, Zotero, EndNote, and others. Among them, Mendeley stands out as one of the most widely used tools. Its popularity stems from its ease of use, intuitive interface, and the fact that it is free of charge, making it especially beneficial for lecturers, graduate students, and undergraduates.

Keywords: Mendeley software; reference management; citation management; bibliography generation; scientific research.

Nhận bài: 10/06/2025

Phản biện: 16/07/2025

Duyệt đăng: 21/07/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Việc tìm kiếm, quản lý, trích dẫn và tạo danh mục thủ công các tài liệu tham khảo sẽ khiến người nghiên cứu mất nhiều thời gian và công sức không cần thiết như tìm kiếm tài liệu tham khảo lưu trữ trong máy tính hoặc việc chỉnh sửa thủ công cho từng tài liệu tham khảo về cách hiển thị, số thứ tự, tên tác giả, năm xuất bản, tiêu đề, tên tạp chí, hoặc có thể trích dẫn sai tài liệu hoặc số lượng tài liệu sử dụng trích dẫn trong bài viết không đúng với số lượng tài liệu ở danh mục “Tài liệu tham khảo” (References). Theo khảo sát của chúng tôi thì còn nhiều giảng viên tạo trích dẫn và danh mục tài liệu tham khảo bằng cách nhập thủ công. Vì vậy, để đơn giản hóa quy trình quản lý trích dẫn tài liệu tham khảo, đồng thời tiết kiệm thời gian cho người nghiên cứu thì việc sử dụng các ứng dụng, phần mềm và công cụ chuyên dụng để trợ giúp là rất cần thiết. Bên cạnh đó, sử dụng trích dẫn là cách ghi nhận công lao của cá nhân đối với công trình sáng tạo và trí tuệ mà bạn đã sử dụng để hỗ trợ cho nghiên cứu của mình. Trích dẫn có thể được sử dụng để xác định một nguồn cụ thể và chống đạo văn. Trong quản lý và trích

dẫn tài liệu tham khảo, Mendeley là phần mềm miễn phí đa nền tảng, hỗ trợ rất tốt cho các nhà khoa học trong công tác nghiên cứu. Do vậy, bài viết giới thiệu, hướng dẫn cài đặt, và cách “Ứng dụng phần mềm Mendeley quản lý trích dẫn và tạo danh mục tài liệu tham khảo tự động” trên web và máy tính nên rất có lợi, đặc biệt là đối với giảng viên, học viên và sinh viên tại trường Đại học Sư phạm Thể dục Thể thao Thành phố Hồ Chí Minh trong quá trình viết bài báo, sách, giáo trình, làm luận văn, và luận án tốt nghiệp.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu tài liệu: Thu thập, tổng hợp và phân tích các tài liệu liên quan về phần mềm Mendeley bao gồm các trang web, sách, bài báo khoa học, và hướng dẫn sử dụng phương pháp khảo sát bằng bảng câu hỏi, phương pháp thống kê toán học, phương pháp thử nghiệm thực tế: Cài đặt và sử dụng Mendeley để quản lý trích dẫn và tạo danh mục tài liệu tham khảo tự động trong bài báo, sách, giáo trình.

2.2. Kết quả nghiên cứu

Kết quả khảo sát nhận được 32 phản hồi của giảng viên trong các khoa tại trường. Trong đó, có đến 21 (65,6%) giảng viên phản hồi tạo trích dẫn và danh mục tài liệu tham khảo bằng cách nhập thủ công, và có 9 (28,1%) giảng viên sử dụng phần mềm khác Mendeley, còn lại có 2 (6,3%) giảng viên sử dụng phần mềm Mendeley. Từ số liệu khảo sát cho thấy, tỉ lệ giảng viên của trường tạo trích dẫn và danh mục tài liệu tham khảo bằng cách nhập thủ công chiếm tỉ lệ cao nhất, điều này khiến giảng viên phải tốn nhiều thời gian, và đôi khi xảy ra sai sót khi tạo trong quá trình viết bài báo, sách, và giáo trình. Trong phần này, bài viết sẽ giới thiệu, hướng dẫn cài đặt và sử dụng phần mềm Mendeley.

2.3. Giới thiệu phần mềm Mendeley

Mendeley là một phần mềm hay nói cách khác là một công cụ để quản lý tham chiếu, trích dẫn các tài liệu tham khảo một cách tự động khi viết các bài báo, báo cáo khoa học hoặc luận án, luận văn tốt nghiệp mà chúng ta đang sử dụng trong quá trình học tập hoặc nghiên cứu. Phần mềm này được sử dụng cùng với Microsoft Word để tự động tạo trích dẫn các tài liệu tham khảo trong văn bản và danh mục tài liệu tham khảo ở cuối văn bản. Phần mềm thuộc sở hữu của nhà xuất bản Elsevier. Khác với một số phần mềm thông dụng như EndNote, Mendeley hoàn toàn miễn phí và các chức năng sử dụng của Mendeley tương tự như các phần mềm có phí khác.

Đây là một phần mềm hữu ích cho người nghiên cứu thực hiện các dự án nghiên cứu của mình. Dưới đây là một số ưu điểm của phần mềm Mendeley:

Là phần mềm miễn phí: Sử dụng Mendeley như một ứng dụng phần mềm để quản lý tài liệu tham khảo khá dễ sử dụng. Bên cạnh đó, nó miễn phí nên rất có lợi, đặc biệt là đối với sinh viên và giảng viên.

Dễ sử dụng: Lưu trữ, sắp xếp và tìm kiếm tất cả các tài liệu tham khảo trên một thư viện.

Trích dẫn theo nhiều kiểu (style) khác nhau: Các tài liệu tham khảo được trích dẫn bằng phần mềm này sẽ được đánh số tự động và hiển thị theo nhiều kiểu khác nhau, giúp người nghiên cứu tiết kiệm thời gian trong quá trình biên tập, chỉnh sửa công trình. Chẳng hạn như kiểu APA phiên bản thứ 7, MLA, IEEE, và các kiểu khác. Điều này

giúp các tác giả muốn xuất bản trên các tạp chí có yêu cầu cụ thể về tham khảo dễ dàng hơn.

Cài đặt trực tiếp vào Microsoft Word và dễ dàng trích dẫn các tài liệu tham khảo vào Microsoft Word bằng Mendeley Cite.

Tự động trích xuất dữ liệu từ tập tin PDF: Mendeley cung cấp sự tiện lợi bằng cách nhập trực tiếp dữ liệu thông qua tập tin PDF như tên bài báo, tạp chí; tên tác giả; năm xuất bản; số xuất bản; số trang.

Có thể nhập (Import) vào một cách dễ dàng và nhanh chóng các tài liệu tham khảo từ internet. Ví dụ nhập dữ liệu từ trang Google Scholar qua phần mở rộng.

Hỗ trợ nhiều hệ điều hành: Có thể tải xuống Mendeley trên nhiều hệ điều hành, bao gồm Windows, MacOS và Linux.

Tuy nhiên, Mendeley cũng có một số nhược điểm như dịch thuật chưa chính xác khi sử dụng tiếng Việt, giới hạn dung lượng lưu trữ trên web (2GB) cho tài khoản miễn phí, chưa hỗ trợ tốt cho tài liệu tiếng Việt hoặc tài liệu không có địa chỉ DOI.

2.4. Đăng ký tài khoản và cài đặt phần mềm

Để sử dụng phần mềm Mendeley, truy cập vào trang web <https://www.mendeley.com/download-reference-manager/windows/> đăng ký tài khoản miễn phí và tải xuống phần mềm. Tài khoản này sẽ giúp chúng ta lưu trữ các tài liệu tham khảo và đồng bộ các trích dẫn. Các tài liệu này sẽ được đồng bộ và lưu trữ trực tuyến trên máy chủ của Mendeley. Do đó chúng ta sẽ không bị mất dữ liệu khi cài lại phần mềm hay cài lại máy. Hiện tại, Mendeley có thể chạy trên các hệ điều hành MacOS, Windows, Linux và Android. Sau khi đã tải phần mềm về máy tính, tiến hành quá trình cài đặt.

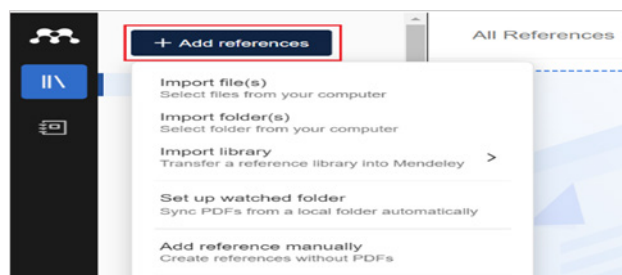
2.5. Sử dụng phần mềm Mendeley trong quản lý tài liệu tham khảo

Nhấp đúp chuột vào phần mềm của Mendeley trên màn hình để mở chương trình, sau đó đăng nhập bằng tài khoản đã tạo trực tuyến (gồm địa chỉ email và mật khẩu) thì xuất hiện giao diện phần mềm Mendeley.

2.5.1. Thêm tài liệu tham khảo vào phần mềm Mendeley

Có nhiều cách để thêm dữ liệu tài liệu tham khảo vào các collection mà chúng ta đã tạo trong phần mềm Mendeley.

Cách 1: Thêm dữ liệu tài liệu tham khảo bằng chức năng “Add references”

Hình. Thêm tài liệu tham khảo bằng chức năng *Add references*

Import file(s): Nhập tài liệu tham khảo từ tập tin .pdf đã có sẵn trong máy tính. Khi bài báo đã được lưu trữ ở tập tin pdf trong máy tính, sử dụng tính năng này để nhập dữ liệu là tài liệu tham khảo vào thư viện của Mendeley. Mendeley tự động tìm thông tin và phân loại tài liệu đó (theo tiêu chí bài báo, sách, giáo trình).

Import folder(s): Nhập tài liệu tham khảo từ thư mục chứa các tài liệu tham khảo đã có sẵn trong máy tính.

Import library: Nhập tài liệu tham khảo từ Google Scholar. Cách thực hiện như sau:

+ Bước 1: Vào trang web <https://scholar.google.com/>, sau đó gõ tên tài liệu muốn tìm kiếm vào ô tìm kiếm. Kết quả tìm kiếm hiển thị, chọn tài liệu phù hợp với nội dung tìm kiếm, sau đó nhấp vào mục "Trích dẫn".

Tiếp theo, chọn vào mục *RefMan* để tải tập tin tài liệu có đuôi .ris. Tài liệu được tải về trong máy tính có tên "scholar.ris", nếu tải nhiều tài liệu thì tên sẽ được tự động là *scholar1.ris*, *scholar2.ris*, *scholar3.ris*,...

+ Bước 2: Thêm tài liệu đã tải về từ Google Scholar vào Mendeley: chọn *Add reference* → *Import library* → *RIS (*.ris)* chọn tập tin có phần mở rộng .ris để đưa vào phần mềm. Sau đó tìm đến file có đuôi .ris vừa tải về trong máy tính và chọn. Sau khi chọn xong tài liệu sẽ được đưa vào dữ liệu của phần mềm Mendeley.

Add reference manually: Thêm tài liệu tham khảo bằng địa chỉ DOI. Nhập địa chỉ DOI vào ô tìm kiếm (Identifiers) và nhấn nút tìm kiếm. Mendeley sẽ tự động tìm tài liệu tham khảo tương ứng và tự phân loại tài liệu, sau đó nhấn nút *Add entry* để thêm vào dữ liệu của Mendeley.

Cách 2: Thêm dữ liệu tài liệu tham khảo bằng chức năng tìm kiếm online

Trên thanh công cụ, chọn menu *Tools* → *Search for articles online*. Mendeley tự động kết nối với trang web có thanh công cụ tìm kiếm. Sử dụng từ khoá hoặc tên chính xác của bài báo để tìm kiếm. Sau khi có kết quả tìm kiếm, chọn chức

năng "Add to library" thì tài liệu tham khảo đó sẽ tự động nhập vào dữ liệu của Mendeley.

Tất cả các tài liệu sau khi thêm vào Mendeley sẽ được lưu và hiển thị theo thứ tự: tác giả (AUTHORS), năm xuất bản (YEAR), tên bài báo (TITLE), tên tạp chí (SOURCE). Các thông tin này sẽ được Mendeley xác định và cập nhật hoàn toàn tự động.

Khi muốn xem tài liệu nào, nhấp đúp chuột vào tài liệu đó sẽ mở ra và chúng ta có thể đọc, đánh dấu và chú thích trực tiếp trên tài liệu.

Bên cạnh đó, xuất hiện cửa sổ chứa thông tin chi tiết của bài báo trong mục *Info*.

Cách 3: Thêm tài liệu tham khảo tự động từ trình duyệt web

Sử dụng Mendeley Web Importer để lưu tài liệu trực tiếp từ trình duyệt web vào thư viện Mendeley:

- Bước 1: Cài đặt Mendeley Web Importer.

+ Trong giao diện Mendeley, chọn menu *Tools*, chọn *Install Mendeley Web Importer*.

+ Trang web <https://www.mendeley.com/reference-management/web-importer> sẽ mở ra trong trình duyệt đang sử dụng, ví dụ khi sử dụng Chrome, thì chọn *Get Web Importer for Chrome* để truy cập trang Mendeley Web Import trong cửa hàng web của Chrome.

+ Chọn nút *Thêm vào Chrome*, tiếp theo chọn *Add extension*.

- Bước 2: Thêm tài liệu tham khảo bằng Web Importer

+ Tìm kiếm một chủ đề hoặc một bài báo trên một trang web.

+ Nhấp vào biểu tượng Mendeley trong thanh dấu trang hoặc trong mục phần mở rộng (Extensions).

+ Hộp thoại Mendeley Web Importer xuất hiện, đăng nhập vào tài khoản Mendeley để sử dụng, tích vào ô chứa trang web và nhấp nút *Add* để thêm trang này vào thư viện Mendeley

Ngoài ra, có thể chọn nhiều tài liệu tham khảo trên trang kết quả tìm kiếm và nhấp vào biểu tượng Web Importer để thêm các tài liệu tham khảo này vào Mendeley.

2.5.2. Quản lý thư viện tài liệu tham khảo

Tạo thư mục (Collection): Đây là nơi có thể tổ chức và quản lý các tài liệu tham khảo theo từng thư mục cụ thể để sắp xếp tài liệu, giúp việc tìm kiếm và sử dụng trở nên dễ dàng hơn. Trong giao diện phần mềm Mendeley, tại cửa sổ bên trái, chọn *Create collection* để tạo các thư mục chứa dữ liệu các bài báo, tài liệu tham khảo liên quan đến nội dung nghiên cứu.

Sắp xếp tài liệu tham khảo vào thư mục: Trong giao diện Mendeley, mục *All References* hiển thị danh sách các tài liệu tham khảo, có thể được sắp xếp vào Collection ở cột bên trái bằng thao tác kéo thả hoặc tích chọn ô chứa tài liệu tham khảo và chọn *Organize* → *Add to Collection*, chọn thư mục chứa tài liệu và chọn *Add*.

2.6. Ứng dụng phần mềm Mendeley trích dẫn và tạo danh mục tài liệu tham khảo

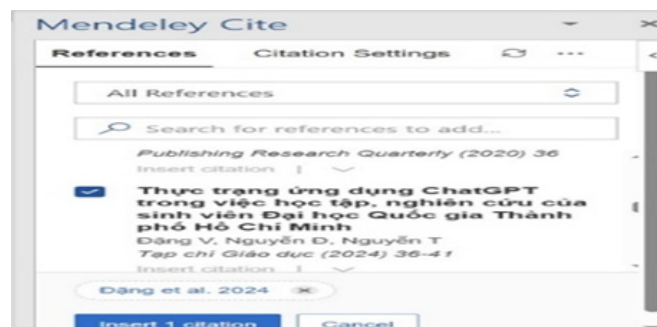
Để chèn trích dẫn và tạo danh mục tài liệu tham khảo tự động trong Microsoft Word, các bước thực hiện như sau:

Bước 1: Cài đặt Mendeley Cite vào MS Word phiên bản từ 2016 trở lên

Từ giao diện màn hình Mendeley, chọn *menu Tools*, chọn *Install Mendeley Cite for Microsoft Word*. Khi mở phần mềm Word, Mendeley được tích hợp vào Word và xuất hiện ở menu *“References”*. Bấm vào biểu tượng *Mendeley Cite* và chọn *Get started*, màn hình đăng nhập tài khoản Mendeley xuất hiện. Sau đó, đăng nhập tài khoản để hiển thị danh sách tài liệu trích dẫn đã được tạo trước đó trong phần mềm Mendeley.

Bước 2: Trích dẫn tài liệu tham khảo

Đặt con trỏ vào vị trí văn bản muốn chèn trích dẫn tài liệu tham khảo, vào menu *References* → *Mendeley Cite* → chọn một tài liệu bằng cách tích vào tài liệu đó, chọn *“Insert 1 citation”* thì tài liệu sẽ tự động được trích dẫn vào nội dung văn bản. Lưu ý: Khi chèn mỗi tài liệu trích dẫn vào nội dung bài báo thì Mendeley sẽ tự động tạo hyperlink để liên kết, nhằm tổng hợp các liên kết để tạo danh mục tài liệu tham khảo.

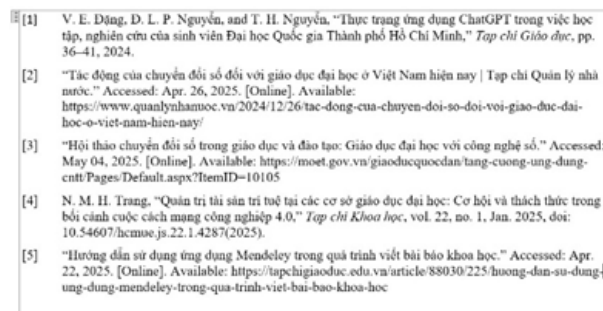
Hình. Chèn trích dẫn tài liệu tham khảo

Bước 3: Tạo danh mục tài liệu tham khảo

Sau khi chèn xong các trích dẫn tài liệu tham khảo, vào menu *References* → *Mendeley Cite* → chọn mục *“Citation Settings”*. Tiếp theo, chọn vào *Change citation style* để thay đổi kiểu trích dẫn, chẳng hạn kết quả trích dẫn sử dụng kiểu IEEE. Để thay đổi ngôn ngữ trích dẫn chọn mục *Change*

citation language. Khi ngôn ngữ được thay đổi sang tiếng Việt thì danh mục tài liệu tham khảo sẽ hiển thị bằng tiếng Việt.

Đặt con trỏ tại vị trí muốn hiển thị danh mục tài liệu tham khảo, chọn dấu *“...”* ở góc trên bên phải cửa sổ *Mendeley Cite*, chọn *“Insert Bibliography”*. Kết quả hiển thị như mẫu trích dẫn dưới đây.

Hình. Kết quả tạo danh mục tài liệu tham khảo tự động kiểu IEEE

Vì phần mềm chưa tối ưu hoàn toàn cho tiếng Việt, đặc biệt với các tiêu chuẩn văn bản học thuật tại Việt Nam, nên đôi khi cần kiểm tra lại các dấu

câu và cách viết.

III. KẾT LUẬN

Hướng dẫn cách sử dụng phần mềm Mendeley

quản lý trích dẫn tài liệu tham khảo. Mendeley có chức năng tự động đề chèn tài liệu tham khảo và sử dụng liên kết để dễ dàng cập nhật khi một trích dẫn nào đó bị xóa khi không còn sử dụng. Việc sử dụng Mendeley không chỉ giúp người nghiên cứu tiết kiệm thời gian, giảm sai sót khi trích dẫn mà còn nâng cao tính chuyên nghiệp và chuẩn mực trong các công trình khoa học. Khi sử dụng Mendeley, người nghiên cứu không phải sắp xếp thứ tự các bài báo và không cần nhớ định dạng trích dẫn của từng loại tài liệu bởi vì mỗi loại tài liệu có format trích dẫn khác nhau. Ứng dụng phần mềm Mendeley trong nghiên cứu khoa học là một xu hướng tất yếu, phù hợp với yêu cầu hội nhập và chuẩn hóa quốc tế. Bằng cách trích dẫn và tham khảo tài liệu tham

khảo đến một tác phẩm giáo dục, người nghiên cứu không chỉ có thể dễ dàng xác minh quan điểm của người khác về các sự kiện trong tác phẩm của mình mà còn làm việc theo cách đạo đức và trung thực [1]. Việc khuyến khích và hướng dẫn sinh viên, học viên cao học, nghiên cứu sinh và giảng viên tiếp cận và sử dụng phần mềm Mendeley trong quản lý, trích dẫn và tạo danh mục tài liệu tham khảo tự động là cần thiết. Sử dụng trích dẫn là một cách ghi nhận công lao của cá nhân đối với công trình sáng tạo và trí tuệ mà người nghiên cứu đã sử dụng để hỗ trợ cho nghiên cứu của mình. Điều này góp phần hình thành kỹ năng làm việc khoa học, tôn trọng bản quyền tri thức và nâng cao chất lượng công bố nghiên cứu.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] S. Pandey, S. Pandey, S. Dwivedi, D. Pandey, H. Mishra, và S. Mahapatra. *Methods of Various Citing and Referencing Style: Fundamentals for Early Career Researchers*, Publishing Research Quarterly, vol. 36, Jun. 2020, doi: 10.1007/s12109-020-09726-0.
- [2] Hướng dẫn sử dụng ứng dụng Mendeley trong quá trình viết bài báo khoa học, <https://tapchigiaoduc.edu.vn/article/88030/225/huong-dan-su-dung-ung-dung-mendeley-trong-qua-trinh-viet-bai-bao-khoa-hoc>, truy cập ngày 22/4/2025.
- [3] Introduction - Mendeley, <https://www.mendeley.com/guides/mendeley-reference-manager/>, truy cập ngày 22/4/2025.
- [4] Thêm tài liệu tham khảo - Mendeley - Hướng dẫn thư viện tại Đại học AUT, <https://aut.ac.nz.libguides.com/mendeley/references#s-lg-box-19326147>, truy cập ngày 22/4/2025.
- [5] Generating citations and bibliographies - Mendeley, <https://www.mendeley.com/guides/mendeley-reference-manager/06-generating-citations-and-bibliographies>, truy cập ngày 22/4/2025.
- [6] IEEE Publication Operations (2023). *Reference Guide*, IEEE, Piscataway, NJ, US